

Vlaams
Parlement

ingediend op **853** (2015-2016) – Nr. 2
21 oktober 2016 (2016-2017)

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Bert Moyaers en Tine van der Vloet

over het voorstel van resolutie

van Peter Persyn, Katrien Schryvers, Freya Saeys, Danielle Godderis-T'Jonck,
Vera Jans en Caroline Croo

betreffende de organisatie van de postnatale zorg
in Vlaanderen

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Caroline Croo, Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, Lorin Parys, Peter Persyn, Tine van der Vloet;
Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Freya Saeys, Martine Taelman;
Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;
Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Manuela Van Werde;
Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
Jo De Ro, Emmily Talpe;
Jan Bertels, Bert Moyaers;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

Documenten in het dossier:

853 (2015-2016) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

1. Toelichting door Peter Persyn	4
2. Bespreking	5
3. Stemming	7

De Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin besprak het voorstel van resolutie betreffende de organisatie van de postnatale zorg in Vlaanderen tijdens haar vergadering van dinsdag 18 oktober 2016.

1. Toelichting door Peter Persyn

De trend om moeders na de bevalling vroeger naar huis te sturen noemt *Peter Persyn* een schoolvoorbeeld van de verschuiving van residentiële zorg naar thuiszorg. Daarop schetst hij het begrippenkader. Met zwangerschap bedoelt hij de volledige periode van conceptie tot bevalling, terwijl de perinatale periode begint vanaf 28 weken en duurt tot zes weken na de bevalling. Onder vroedkundige zorg verstaan de indieners de medische zorg en ondersteuning door vroedvrouw aan moeder en pasgeborene, onder kraamzorg de niet-medische zorgen verleend door kraamverzorgende aan moeder en pasgeborene, en onder postnatale zorg beide samen.

De evolutie van de ligduur illustreert dat na decennialange medicalisering Vlaanderen, Nederland en het Verenigd Koninkrijk sinds enkele decennia de omgekeerde beweging hebben ingezet. In Vlaanderen verminderde de ligduur op 25 jaar van zes naar vier dagen, en in het Verenigd Koninkrijk van twee naar anderhalve dag. Ook de Federale Regering besliste om de terugbetaling door het Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering (RIZIV) van 4,6 naar 4,1 dagen te brengen, waarop heel wat ziekenhuizen reeds anticipeerden, begeleid door zeven proefprojecten, die begin 2016 werden opgestart.

De zorg thuis door een vroedkundige behoort tot de federale bevoegdheden. De kraamzorg wordt verleend door specifiek opgeleide verzorgenden van de diensten voor gezinszorg. Indien de zorg meer expertise vergt, komt de vroedvrouw weer in beeld. Sommige vroedvrouwen leveren gespecialiseerd advies als lactatiedeskundige, waarvoor ze een extra vergoeding kunnen krijgen.

De stand van zaken in de thuiszorg is de volgende. In Vlaanderen bestaan zes expertisecentra: een per provincie en een in Brussel. Zij hebben al meer dan twintig jaar als taken de vorming en bijscholing van professionele zorgverleners, zowel vroedvrouwen als kraamverzorgenden. In 2014 ging echter slechts 2,2 percent van de gepresteerde uren in de gezinszorg naar kraamzorg. Minder dan een op zes gezinnen deed er een beroep op, hoewel de vraag stijgt. Het huidige aanbod is echter versnipperd, ontoereikend en inhoudelijk ongelijk. Opvallend is de gebrekkige overgang van ziekenhuis- naar thuissituatie.

Om hem beter te organiseren stellen de indieners, voortgaand op de aanbevelingen van de KCE-studie (Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg), een perinataal netwerk voor met een centrale rol voor de vroedvrouw, die als medisch hulpverlener de zorg coördineert, startend tijdens de zwangerschap en met name in de kritische periode waarin zich risico's als postnatale depressie bij de moeder, en dehydratatie en cardiale problematiek bij de baby voordoen. Huisartsen kunnen betrokken worden maar zijn al overbevraagd. Gynaecologen zijn uiteraard belangrijk in het ziekenhuis.

De KCE-studie beveelt verder een vraaggestuurde aanpak aan, die in overleg met de ouders al tijdens de zwangerschap bekeken wordt. Bijzondere aandacht moet gaan naar gelijke toegang voor de meest kwetsbare groepen, die extra begeleiding nodig hebben in de precaire maanden na de bevalling. Belangrijk element is ook de digitalisering, waarin het hele traject ondersteund wordt door een elektronisch zwangerschapsdossier, waartoe verschillende zorgverleners toegang hebben.

Vervolgens wijst de spreker op het belang van continuïteit en kwaliteit, in het bijzonder op de overgangsmomenten. De transitie naar de thuissituatie moet goed voorbereid en geregeld worden, zoals bevestigd wordt door de genoemde proefprojecten. Verder is een duidelijke taakverdeling nodig, die vooraf doorgesproken is.

Ook in de opleiding van vroedvrouwen, die thans vooral op intramurale begeleiding gericht is, moet meer aandacht gaan naar thuisverzorging. Elders in Europa is dat reeds het geval. In Wallonië en Brussel duurt de opleiding van vroedvrouwen langer dan in Vlaanderen. De modules en lessenspakketten voor kraamverzorgenden zijn aan actualisering en eenvormigheid toe. Voorts is sensibilisering van jonge ouders een aandachtspunt. Het aanbod is immers nog te onbekend. Wellicht hebben Kind en Gezin en de Huizen van het Kind een heel belangrijke rol te spelen.

2. Bespreking

Voor *Vera Jans* is de organisatie van postnatale zorg een bijzonder belangrijke schakel. De nieuwe campagne over postnatale depressie is een goed initiatief, omdat het lid ervan overtuigd is dat veel informatie moet gaan naar wie zwangerschap overweegt. Het klopt dat door de verkorting van het ziekenhuisverblijf de kraamzorg een toenemende groei kent, maar zij wijst wel op de regionale verschillen in duur, gebruik en prijs. Omdat zij bij veel aanstaande ouders nog onbekend is, waardeert het lid de opname van de bekendmaking in het voorstel van resolutie, evenals de aandacht voor kwetsbare groepen.

Katrien Schryvers weet dat gezinsuitbreiding organisatorisch en emotioneel een ingrijpende gebeurtenis is. De moeder moet fysiek herstellen en de pasgeborene een goede start maken. In Vlaanderen bestaat al heel wat ondersteuning: de consultatiebureaus van Kind en Gezin, de Huizen van het Kind, kraam- en postnatale zorg. Zij dankt hoofdindieners voor zijn initiatief dat de breuklijnen wil wegwerken.

Het aantal uren kraamzorg neemt de laatste jaren toe. Het aantal dossiers waarin zorg werd geboden aan een gezin met een pasgeborene, steeg van 9713 in 2013 naar 11.445 in 2015. Dat laatste is niet toevallig het jaar waarin de federale minister aankondigde de financiering van een verblijf in de kraamkliniek te verminderen tot maximum 4,1 dagen.

In het voorstel van resolutie wordt gepleit voor het versterken van de kraamzorg door onder meer de uitbouw, ondersteuning en financiering van kringen van vroedvrouwen, en de versterking en ondersteuning van de samenwerking tussen gynaecologen, kinderartsen, huisartsen en vroedvrouwen. Met het oog op een gezonde start voor baby, moeder en andere gezinsleden, vraagt haar fractie een focus op continuïteit en kwaliteit, met name tijdens de overgangsmomenten. Problemen moeten snel gedetecteerd en met zorg beantwoord worden. Zij zal het voorstel van resolutie met overtuiging goedkeuren.

Freya Saeys waarschuwt dat de verkorting van het ziekenhuisverblijf niet ten koste mag gaan van de zorg voor baby en moeder. Het voorstel van resolutie geeft een goed signaal door aandacht te vragen voor de vervolgzorg thuis. De proefprojecten die experimenteren met een perinataal netwerk moeten hun werk doen. Het moet goed geïntegreerd zijn en de pas bevallen vrouw aan het stuur hebben. Met het oog op betaalbaarheid moet men ook kijken naar wat vandaag organisatorisch en financieel al goed werkt. Het lid pleit ervoor de bestaande actoren intensief te betrekken bij de totstandkoming van de regelgeving.

Ook zij is tevreden met de taboedoorbrekende campagne over postnatale depressie maar hoopt ook dat het niet daarbij blijft. Zij rekent op screening en verdere zorg.

Van belang zijn verder de banden met bestaande organisaties, opdat ook de minst bereikbare ouders naar het netwerk geleid worden, dat hen op zijn beurt leidt naar de diensten die in de Huizen van het Kind aangeboden worden, zoals opvoedingsondersteuning. Voor bewaking en registratie van data wil haar fractie zoveel mogelijk een beroep doen op bestaande instanties zoals e-Health en Vitalink. Tot slot moet ook de impact van het toenemende gebruik van kraamzorg op de resterende capaciteit in de thuiszorg bekeken worden. Het mag niet ten koste gaan van andere doelgroepen.

Bert Moyaers vindt het voorstel van resolutie positief. Hij stelt wel voor om voortaan van vroedkundigen te spreken. Dat men mikt op een perinataal en niet louter postnataal netwerk noemt hij essentieel. Een goed kader voor zwangere vrouwen levert immers vanzelf al gezondheidswinst op. Vroedvrouwen zijn er op dit moment voldoende maar is dat ook het geval voor kraamverzorgenden? Ook hij wijst op de regionale verschillen en op het belang van de aandacht voor kwetsbare groepen. Anderzijds doen ook veel hoger opgeleiden er weinig of geen beroep op. Tot slot suggereert hij om een van de projecten verkorte kraamverblijven te horen, meer bepaald in het licht van het criterium aandacht voor de meest kwetsbare gezinnen.

Ook *Elke Van den Brandt* vindt het thema belangrijk en het initiatief goed, al zou het mooier zijn geweest, mochten het federale en het Vlaamse traject parallel hebben gelopen. De federale ligduurverkortings is niet zonder impact. Het streven naar een budgetneutrale uitvoering lijkt moeilijk te realiseren en betreurenswaardig voor deze ondergewaardeerde zorgvorm. Hoe kan men tegelijk een budgettaire status quo en meer aanbod, onderzoek en digitalisering vragen? In dat verband pleit zij ervoor de leefbaarheid van het beroep van vroedvrouw te onderzoeken, in het bijzonder in een thuiscontext. Het lid stelt ook voor de centrale plaats van vroedvrouwen in het netwerk uitdrukkelijk in het voorstel op te nemen, met name in punt twee. Volstaan de huidige projecten om alle noden te dekken? Tot slot waarschuwt ze dat de op zich noodzakelijke kwaliteitscriteria niet mogen leiden tot procedurele overregulering.

De fractie van *Ortwin Depoortere* sluit zich aan bij de lovende woorden over het voorstel van resolutie. Iedereen steunt de bevordering en verbetering van de postnatale zorg. Wat de vorming en bijscholing van vroedvrouwen en kraamverzorgenden betreft, roept hij de vraag op of een expertisecentrum per provincie volstaat, al is hij zich bewust van de budgettaire impact van meer spreiding.

Peter Persyn is tevreden met de algemene bijval. Het voorstel van resolutie verwijst inderdaad naar de bestaande budgettaire kaders, maar hij gaat er wel vanuit dat een blijvende verschuiving van intra- naar extramurale zorg consequenties heeft, net als bij het beleid inzake chronische ziektes of vergrijzing. Meer ruimte is dan ook evident, zij het niet meteen maar op termijn.

Het feitelijke bereik van kwetsbare groepen kan misschien het best bestudeerd worden tijdens een terreinbezoek. De vragen over vroedvrouwen zijn pertinent. Ook de opbouw van kringen van huisartsen heeft tijd en inspanningen gevergd. Voor de financiële uitdaging is op dit moment wellicht geen ruimte, maar anderzijds zijn er de laatste jaren federale inspanningen geweest, met name door minister Maggie De Block, om de situatie van vroedvrouwen te verbeteren. Hij is het wel eens dat de komende jaren een groeipad nodig is.

De centrale rol van vroedvrouwen werd bewust niet geëxpliciteerd. Het aanbod mag immers niet opgedrongen worden. Het is aan de moeder of de ouders om in overleg te bepalen wie het meest geschikt lijkt voor de organisatie van de perinatale zorg. Alles wijst erop dat de vroedvrouwen er alleszins klaar voor staan. In dat verband merkt hij op dat ook de mannelijke als 'vroedvrouw' aangesproken wensen te worden.

Natuurlijk dekken de huidige projecten niet alle noden. Als proefprojecten hebben ze die ambitie niet. Ook elders is het werkveld zich aan het organiseren, waardoor men mag verwachten dat succesfactoren snel geïmplementeerd raken. Anderzijds moet men ook niet te snel lopen. Een grondige evaluatie zal bijdragen tot de kwaliteit.

Ten aanzien van de kwaliteitscriteria hebben de vroedvrouwen zelf het voortouw genomen. Een aantal is daarop gepromoveerd als master. De uitwerking is heel pragmatisch, met een eenvoudige checklist. Het lid is het eens dat een formalistische aanpak en een logge structuur vermeden moeten worden. Thuiszorg in het algemeen vergt een licht werkformaat.

Het klopt dat de expertisecentra de opdracht hebben om de regionale vorming te verzekeren maar ook de Vlaamse opleiding voor vroedvrouwen heeft er baat bij om in haar basisvorming extra aandacht aan de thuisgerichte aanpak te schenken. Beide hebben hun rol.

Hij treedt bij dat de actualisering van de modules voor kraamverzorgenden aangewezen is. Welke bijkomende capaciteit nodig is, zal voorwerp vormen van extra studiewerk, al zullen de proefprojecten er al een licht op werpen. Hij verwacht dat een groeiscenario nodig zal zijn.

Elke Van den Brandt is tevreden te vernemen dat de indieners hopen op een budgettaire toename. Zij concludeert dat de minister zich hierin gesteund mag weten door het Vlaams Parlement. Verder meent zij dat de centrale positie van de vroedvrouw er niet vanzelf zal komen omdat zwangere vrouwen wel een huisarts hebben maar meestal nog geen vroedvrouw kennen. Het lid rekent op een goede wisselwerking en dringt aan op een evaluatie na een jaar (of twee).

Peter Persyn vult aan dat hij niet gepreciseerd heeft wanneer het groeipad een aanvang moet nemen. Hij heeft alleen in het algemeen gezegd dat een beleidsverschuiving gaandeweg een verschuiving van middelen en mensen tot gevolg heeft.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie wordt eenparig met 13 stemmen aangenomen.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Bert MOYAERS
Tine VAN DER VLOET,
verslaggevers